

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

§. I. De Dominino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

Qui distin-
guatur a
justitia stri-
ctè dicta.

Justitia porro legibus distinguitur à ju-
stitia strictè dicta, utpote non respiciens
strictum debitum, ad aequalitatem, nec ob-
ligans (si violetur) ad restitutionem. Quod
si obligatio hæc addit, erit ipsius justitiæ
commutativæ, quæ v.g. obligantur privati
non auferre bona spectantia ad communi-
tatem.

18.
Qui a pie-
tate,

Distinguitur à pietate, quod hæc incli-
net ad reddendum vices patriæ tamquam
secundario parenti (de pietate enim, quæ
redduntur vices parentibus non potest esse
quæstio) quia nos aliquo modo genuit,
aluit &c., et si de facto simus alteri rei publi-
cæ incorporati. Justitia autem legalis præ-
cisè spectat, quod simus membrum poli-
ticum reipublicæ, sive in ea simus nati, si-
ve non. Quare dum in alteram rem publi-
cam quis est adscriptus, non obligatur legi-
bus patriæ quoad personam (quoad bona
ibi sita, potest habere aliquam subjectionem)
adeoque ei non colligatur tamquam
pars politica; & tamen semper manet ei
unitus tamquam principio ortus sui.

19.
Qui ab
obediencia.

Ab obedientia distinguitur, quod hæc
fit inferioris ad superiorem quæ talem. Se-
cus est de justitia legali, quæ aliàs non esset
in Principe, in quo tamen dicitur esse prin-
cipaliter: sed est partis ad totum seu uni-
versum corpus, ob quod universalis dicitur.
Ex hac tamen obligatione justitiæ le-
galis (quæ juxta *Smising sup. q. 4.* est specia-
lis quædam fidelitas, unitiva plurium in
unum corpus, seu unam societatem, dicitur-
que ab ipso fidelitas socialis) oritur in par-
tibus minus principalibus obligatio obe-
dientiæ ad partem principalem, seu caput
corporis politici; ut notat *Smising sup.*
num. 43.

Justitia
Vindicativa
non est stri-
ctè dicta
justitia.

Prædictis Justitiæ speciebus accenseri
solet justitia vindicativa: quam constat non
esse similiter justitiam strictè dictam, nisi
quatenus vindicationi potest immisceri ju-
stitia commutativa. Quare etiam inter partes
potentiales justitiæ recenseri solet, de qui-
bus postea agetur. Videri potest *Smising*
Tract. 3. de Deo lib. 4. m. 77. & 78.

20.
Ius aliud
ad rem,
aliud in re.

Jus, sive potestas legitima, dividitur in
jus ad rem, & jus in re. Quæ divisione uti-
tur Pontifex *Clem. unic. circa finem, de Se-
quest. Possess.* Jus ad rem dicitur, quo ipsa
res pondum est affecta seu obligata. Quod
proinde potest esse circa rem nondum exi-
stentem, fructus in fundo proprio nascitu-
ros. Estque jus obtinendi jus in re, solum-
que tribuit actionem personalem, seu in
personâ, ut tibi procuret rem ad quam habes
jus. Tale jus est, quod competit alicui
per electionem, prædicationem ad aliquod
beneficium; collationem ante acceptatio-
nem, emptionem, donationem, stipulatio-
nem &c. ante traditionem.

21.
Posterior
explicatur

Jus in re est, quod rem sibi devinctam
seu obligatam habet. Unde non est nisi ad
rem existentem; & tribuit actionem rea-

lem, seu in ipsam rem, quæ nimirum transi-
tum onere, quo est affecta, sic ut judiciali-
ter peti possit à quovis possessore *L. Offi-
cium §. ff. de rei vindicatione.* Potestque hoc
jure præditus de re (quatenus est juris ip-
sius) disponente, nec alius potest dispositio-
nem impedire; nisi per accidens, quando
v.g. foret dispositio noxia disponenti vel
alteri. Tale est jus, quod quis habet ad rem
per emptionem, alioque similes contra-
ctus, secutâ traditione, ad beneficium per
collationem secutâ acceptatione; ad heredi-
tatem per testamentum aut successorem
ab intestato, secutâ acceptatione seu tradi-
tione hereditatis. Quare patet hoc jus esse
firmius jure ad rem, & hoc facilius amitti,
ut observat *Wiggers c. 3. dub. 2. num. 5.* ci-
tans *Glossam in Clem. unic. de Clericis conju-
gatis.* Sed non est hic titulus inter Clemen-
tinas. Rectius citari potuisset *Gloss. in c. uno
h. tit. in 6.* Potestque jus in re acquiri non
obstante jure alterius ad rem; prout con-
tingit, dum equus duobus venditus, poste-
riori emptori (qui sit dominus) traditur; re-
lictâ priori emptori solâ actione personali
damni in venditorem (ut patet *L. Quoties
15. Cod. de rei vindicatione*) quæ dicitur con-
dictio, uti actio in rem vocatur vindicatio
*l. 4. Inst. Tit. 4. de Actionibus §. Appella-
mus.*

cum suis
effectibus.

Juris in re variae sunt species, scilicet
Dominium, Ususfructus, Usus, Habitatio,
jus pignoris &c. De quibus in sequenti-
bus.

Quæ spe-
cies juris
in re.

QUESTIO III.

De Variis Speciebus Juris.

§. I.

De Dominio.

DOMINIUM juxta communem appre-
hensionem habere censetur, qui ali-
quid habet de quo jure proprio seu citra
alterius commissionem disponente, quodve
gubernare pro nutu possit; quod proinde
ideo ipsius esse censetur. Prout Deus habet
perfectissimum, & inabdicabile omnium
creaturarum dominium; de quibus conse-
quenter ad nutum disponente potest.

22.
Quid do-
minium in
generalis.

Dominium aliud dicitur Jurisdictionis,
estque potestas gubernandi suos subditos;
quos nimirum quis gubernat, ut suos. Quo
excluduntur satrapæ, gubernatores, prore-
ges, & similes, qui ex alterius (qui dominus,
princeps aut rex est) commissione regunt.
Quæ hoc dominium concernunt, in *Tract.
de Legibus* discussa sunt. Aliud dominium
est proprietatis (de quo hic sermo) jus ni-
mirum seu potestas disponenti de re tam-
quam sua, adeoque in proprium commo-
dum. Quare inter hoc & dominium jurif-
dictio-

Quid do-
minium ju-
risdictionis

Quid pro-
prietatis, de
quo hic.

Quod in
rer ipsum
& alterum
discrimen.

dictionis est discrimen, quod posterius respiciat personas, prius vero potissimum res, aut personas non liberis, quas dominus proinde possidet veluti res (ut patet in mancipiis) eis utendo in suum commodum; cum tamen dominium jurisdictionis respiciat potius commodum subiectorum.

23.
Aliud est
perfectum,
aliud im-
perfectum.
Hoc aliud
directum,
aliud utile.

Dominium proprietatis, aliud est perfectum, quod tam rei proprietatem, quam emolumenta importat: aliud imperfectum, quod vel solam dicit proprietatem (diciturque dominium directum) vel sola emolumenta (diciturque dominium utile) verbis facilius traditionis gratia confectis, ad instar actionis directæ & utilis, ut citato *Duareno*, ait *Zoëus in Instit. l. 2. tit. 1. num. 2.*

24.
Quid do-
minium
perfectum.

Dominium perfectum (quod est potissima species juris in re) definitur à *Zoëo supra*. Legitima potestas de re liberè disponendi, nisi vi aut jure quis impediatur. Vulgata autem ejus definitio in re cum præcedenti coincidens, est: Jus in re extendens se ad omnem ejus usum & dispositionem, nisi lege prohibeatur. Ad rationem enim pleni & perfecti domini pertinet, ut quis possit pro arbitrio re suâ uti, eam servando, donando, vendendo, destruendo &c.

Quæ res
corporales
quæ incor-
porales.

Nec est necesse hinc cum quibusdam Juristis adhibere distinctionem inter res corporales (quales sunt quæ tangi possunt veluti fundus, homo, vestis, aurum, argentum, & aliæ res innumerabiles, ut habetur *Instit. De rebus corporal. & incorporal. & l. 1. ff. de divisione rerum*) & incorporales: quales sunt, quæ tangi non possunt, ut hereditas, usufructus, obligationes quoquomodo contractæ, servitutes, & similia jura, ut habetur locis citatis. Nam & censuum, usufructus ceterarumque servitutû (quæ & vendi possunt) dicitur esse possessio ac dominium, & generatim omnis rei, quæ nostra est: est autem res incorporalis in bonis nostris ideoque Imperator *l. 2. Instit. cum regisset de acquirendo dominio rerum corporalium*, subjicit de incorporalium, inquit *Zoëus in ff. de acquir. rer. dom. n. 2.* Id tamen ad quæstionem de voce spectat: in qua perinde, si ve dominio, si ve quasi dominio (quæ vox æbus magis incorporalibus, ut officiis & beneficiis aptius quadrat, ut quidam volunt) prædicta possideri dicantur.

25.
Lege potest
usus aliquis
dominii im-
pediri, v. g.
in pupillo,
bonis vin-
culatis, sal-
vâ perfectio-
ne domini.

Quamvis autem dominium sit naturâ suâ potestas extendens se ad omnem dispositionem, quantum est de se, potest tamen lege impediri, ne in aliquos actus exeat: sicut non diminuatâ potentiâ ambulandi, potest eadem impediri, ne in actum exeat, pedibus v. g. ligatis; quo tamen impedimento sublato manet expedita præcedens potentia absque accessu novæ. Pari itaque modo pupillus v. g. prohibetur res suas alie-

nare rigore ad debitum ætatis tempus, cum tamen sit interim verus Dominus omnium juxta Apostolum *ad Gal. 4.* Item majoratus, fideicommissa, familiæ bona, quæ vinculata dicuntur, possideri censentur perfecto dominio, & tamen legibus sic statutibus non possunt domini ea validè alienare. Quod quidem leges statuerunt, ne pupillus v. g. facile circumveniretur aut sua dissiparet, ne familiæ illustres deficerent, aut ob similes rationes. Hæc equidem inhibitiō non tollit jus perfectum in re, sed alicui usui, vel aliquo tempore obstructum ponit; quo cessante per lapsum temporis vel aliter expedita manet potestas alienandi citra collationem novi juris. Quemadmodum etiam posset domino per mandatum personale interdici rei alienatio; cujus nihilominus manet Dominus, ut prius. Sicut prodigus, qui per legem interdicitur alienatio si ve administratio, manet dominus. Accedit, quod nemo alius sit hujusmodi bonorum ligatorum dominus, prout tamen in feudis & Emphyteusi præter dominum utilem datur directus complentes perfectum dominium. Unde vel non habent dominium perfectum, vel ille est dominus, de quo est sermo.

Putat tamen *Lugo disp. 2. n. 6.* & alii, Opin. La. quod si plena dispositio seu alienatio bonorum planè impediatur per totam vitam possidentis, saltem si id fiat ob utilitatem successorum (ut fit in fidei-commissis & similibus) rectè posse dici plenum istorum dominium non esse in uno aliquo, sed in rigore spectare ad familiam, seu simul ad omnes, quibus ea bona sunt vinculata; qui ceteri possunt persona ficta.

Dominium perfectum quantum ad objectum, seu plenam dispositionem de re, interdum est parziale ex parte subjecti, quale est plurimum heredum in hereditate dividiva: interdum etiam est totale ex parte subjecti, & solet dici in solidum.

Transfertur (si de prima acquisitione rerum sub nullius dominio existentium agatur, requiritur apprehensio, quam prius adhibens sit dominus) dominium ab uno in alterum, accedente ad titulum traditione: utrumque enim regulariter requiritur, nec alterutrum sufficit; ut patet *L. Traditionibus 20. Cod. de part. Et L. Numquam ff. de acquir. rerum dom.* Titulus quidem fundat jus, estque radix illius, puta emptio, donatio &c. At solum tribuit jus ad rem sine traditione, non quod hæc ex natura rei requiratur, sed quia leges eam ordinariè requirunt ad vitandam incertitudinem dominiorum, litium seminarium: traditio enim solet evidentius posse probari, quam nuda pacta, vel tituli, adeoque facit magis constare de translatione domini. Unde Princeps, qui supra leges est, posset absque traditione velle transferre dominium per donationem aut simile pactum. De factio etiam

26.
Dominium
plurimum in
eamdem
rem parte
le dicitur
aliud totale
quod parte
27.
Ad domi-
nium trans-
ferendum
qui requi-
ratur tradi-
tio & res
28.
etiam

etiam nonnulli casibus traditio non requiritur. Sic enim sine ea in beneficiis sufficit collatio & acceptatio, c. Si tibi absenti, de Prebendis in 6. In hereditate per testamentum vel ab intestato obviente sufficit, ut adeatur hereditas; quod fit, dum verbo vel facto acceptatur, quo facto, etiam legatarius fit mox dominus sui legati. In donatione ad pias causas similiter non requiritur traditio; prout hæc & alia ex jure colligit Lessius l. 2. c. 3. sub. 3. n. 16.

§. II.

De Usufructu.

28. Quid ususfructus.

Ususfructus (ut habetur Instit. de Usufructu) est jus alienis rebus utendi, fruendi, salva rerum substantia. Quare non solum usum rei ad propriam commoditatem seu necessitatem involvit, sed etiam jus fruendi, id est, fructus ex re percipiendi, de iisque disponendi etiam ad proprium usum seu utilitatem.

Quid nomine usufructus censetur.

Fructuum autem nomine censetur, quidquid ex re nascitur & percipitur, iterumque renascitur, ut percipiatur. Prout in homine sunt operæ, L. hominis ff. de operis servorum. Idem est de jumentis. In grege, lana, pilus, lac, ferus: in fundo scennum, setes, virgulta, & arbores seu silvæ cæduæ, quæ scilicet succidi & renasci solent (ut patet L. Silva 30. ff. de Verb. Signific.) adeoque annis consuetis cædi & vendi ab usufructuario possunt L. 9. ff. de Usufructu & quemadm.

29. Arbores fructifera non computantur in fructu.

Arbores fructifera non computantur in fructu; sed nec generatim omnes infructifera, quæ tãtum ad opera fabrilia destinantur. Grandiores etiam cædere non potest usufructuarius; ut colligitur ex L. 11. c. 19. ff. de Usufructu & quemadm. & in Belgio judicatum refert Christianus apud Zypaum Tit. de Usufructu, & commendant Consuetudines Lovanienles & Antverpienles apud Valerium Ancoram id addit.

Quid censendum de infructifera grandioribus.

ad Zoëzium in Instit. de Usufructu n. 1. De mortuas tamen accipit usufructuarius, & novas substituit; non vi ventorum ejectas, quæ cedunt proprietario. Aufert tamen ille si aliunde ligna non suppetant, quantum sufficiat usui villæ, servato semper priori usu patris familias. Quædam etiam silvæ sic habentur, ut non sint regulariter cæduæ, sed quot annis majores aliquot arbores; circa quas fructuarius poterit servare modum consuetum juxta Zypaum supra, qui addit Beneficiarios quoque instar fructuarius grandes arbores succidere non posse: si tamen sine accretione inutiliter senescerent, succisione subducendas esse periculis bellicis aliisque casibus, pretio in utilitatem Ecclesiæ, non in usum Beneficiarium converso.

Quid sit at Beneficia via quoad hoc.

Ad fundi fructus spectant etiam redditus aucupiorum, venaticum & piscationum L. 9. ff. de Usufructu & quemadm.

Denique sunt fructus, qui dicuntur civiles, uti pensiones reddituum, ædium, navium aliarumque rerum locatarum. Generaliter igitur omnis fructus rei ad eum, usufructuarius, pertinet, l. 7. ff. eod.

Porro usufructuarius hoc ipso quo fructus naturales colligit seu percipit (quod fit, dum eos solo separat L. 13. in princip. ff. Quibus modis usufructus. & c. Videri potest Zoëzium in D. Tit. n. 14.) fit eorum dominus, colque transmittit ad heredes; aliàs etsi maturi sint, eo moriente, aut finito tempore usufructus, cedunt proprietario fundi; cui adhuc adherentes censentur cum eo quid unum. Ita habetur Instit. de rerum divis. §. 36. l. 1. c. 1. Quamvis heres expensas insumptas possit juxta Pecknum l. 5. de Testam. conjugum c. 24. in fine. repetere à proprietario. In pensione civili v. g. mercede operarum locatarum servi, pro rata temporis fit divisio L. 25. & 26. ff. de Usufructu & quemadm. Quod circa fructus beneficiorum tamquam præmia servitii præstiti etiam faciendum censet Zypaus supra allegans decretum Synodi Antverpiensis 1609. Tit. 18. c. ult.

30. Fructuarius est dominus fructuum hoc ipso, quo colligit; non adhuc pendonium.

Quia verò requiritur, ut salva maneat substantia rei, idcirco usufructus non constituitur proprie in rebus usu consumptibilibus. Instit. de Usufructu, neque potest res à fructuario destrui, sed debet ab eo instar patrisfamilias conservari. Immo requiritur præstatio cautionis idoneæ hac de re Instit. de Usufructu, si nimirum exigatur. Eam tamen dominus seu heres potest remittere: tamen si testatorem non posse relinquere usufructum cum conditione, ne heres exigat cautionem ab usufructuario, tradat Zoëzium in D. Tit. Instit. n. 9.

31. Usufructus proprie in rebus usu non consumptibilibus constituitur. Quis requiratur cautio.

Unde usufructuarius tenetur domum aequaliter reparare, gregem, vineam, pomarium &c. (quæ censentur quid perpetuum) substituendo alia in locum animalis, vitis, aut arboris emortuæ vel inutilis redditæ servare; sic ut quod substitutum est, fiat statim proprietarii, alterum verò fructuarii. Si tempestate, aut simili casu fortuito, grex ejulve magna pars, domus &c. pereat, nihil substituendum est. Idem est, si usufructus sit unius v. g. animalis, aut singulorum capitum, & citra fructuarii culpam pereant: nam substitutio hujusmodi non censetur habere longam durationem. Quæ omnia jure statuta sunt.

32. Ad que in super fructuarius tenentur.

Acquiritur usufructus, sive ex lege, prout competit patri in peculium adventitium filii, sive ex testamento, donatione, aliave pactione.

Quibus modis acquiratur usufructus.

Amittitur usufructus primò morte usufructuarii, sive naturali, sive civili; quæ jure saltem communi, non habet locum, quantum ad hunc effectum, in professione religio-

33. Quibus modis amittatur.